

Manuál pro „zvláštní typ člověka“ v epoše současného rozkladu

Autor: Karel Kaiser

Nakladatelství Triton v létě vydalo pozoruhodnou a problematickou knihu italského esoterika, filosofa, dadaistického malíře a básníka Julia Evoly „Jezdit na tygru“ a stalo se tak druhým vydavatelstvím v řadě (Volvox Globator na jaře vydal obdobným způsobem zajímavou „Metafyziku sexu“), které v krátké době představila českému prostředí do té doby téměř zcela neznámé autorovo dílo.

Do rukou se nám tak dostává kniha, bezesporu zařaditelná mezi ostatní počiny filosofů tzv. „kulturního pesimismu“, tedy mezi práce těch autorů, pro které ekonomický rozmach a hypertrofie západní společnosti není příležitostí k jásotu nad koncem dějin, ale naopak důvodem ke skepsi, popř. hlubokému rozčarování nad iluzí pokroku a vývoje, který je ve skutečnosti úpadkem. Nejvíce se Evola přibližuje dílu **Reného Guénona**, za jehož žáka se ostatně z velké části považoval a koneckonců s jehož dílem „Krise západního světa“ je nutno se seznámit, pokud chce čtenář alespoň zčásti pochopit problémy, o kterých Evola, písící složitým jazykem, plným metafyzických úvah a esoterických nánosů, hovoří.

Kritik fašismu „zprava“

Giuliano (Julius) Evola se narodil v květnu 1898 v Římě. Zemřel tamtéž v červnu 1974 po třiceti letech těžkého života invalidy, což bylo důsledkem zranění, které utrpěl během bombardování Vídně v r. 1944. Účastnil se první světové války jako dělostřelecký důstojník. Po válce se stal předním básnickým představitelem dadaistického hnutí. Dadaistický

nihilismus brzy překonal a vrhl se na intenzivní studium východních esoterních systémů. Evola, který byl v mládí vychováván v jezuitském prostředí, tak dospěl k hluboce elitářské filosofii, založené na nadřazení hyperborejské Tradice jakémukoli náboženství a k hlubokému spiritualismu.

V době italského fašismu sice Evola projevil sice jisté sympatie pro mussolinistický režim, ale se svým pojetím „duchovního fašismu“ se brzy s ideologií italského režimu dostal do konfliktu. Evolův „superfašismus“ a kritika fašismu zprava nebyly motivovány zklamáním snad z nedostatečné tvrdosti fašistického násilí, naopak, Evola, hluboce pohrdající buržoazií a měšťáckým způsobem života posléze italský fašismus odsoudil jako právě příliš měšťácký a vyčetl mu promarnění potenciálu obrodit tradici pohanského římského *Impéria*. Jisté zalíbení na chvíli našel v mystice nacistického „černého řádu“ (tedy SS), ale nutno dodat, že rasové teorie Evola nikdy neakceptoval a biologický rasismus (včetně z něj vycházející genocidy, které se nacistický režim dopustil) považoval za jeden z rozkladných symptomů Západu, nacházejícího se v závěrečné fázi kali-yugy (dle hinduistického mýtu, který má ekvivalenty každé tradici, v kosmologické fázi čtvrtého věku, věku temna). Ke konci druhé světové války působil ve Vídni, kde právě pro SS sbíral materiály, týkající se svobodných zednářů. Po válce byl obviněn ze spolupráce s fašismem, ale osvobozen.

Stručné vysvětlení toho, čím se kniha *Jezdit na tygru* zabývá je nutné, ale zároveň dopředu značně limitující. Pro přesné pochopení toho, co chce autor, tento „Marcuse pravice“ říká, je lepší mít minimální pojem o dalších a předcházejících Evolových dílech, konkrétně minimálně o „*Revoltě proti modernímu světu*“ a „*Lidech uprostřed ruin*“. Žádná z těchto knih v češtině zatím neexistuje a to je z hlediska pochopení obsahu „Jízdy“ obrovské mínus.

Kali Yuga

Prokletím „Jízdy na tygru“ je fakt, že byla několikrát naprosto špatně pochopena a vyložena. Není to ani manuál pro pravicové teroristy po druhé světové válce, ani manifest nihilismu, poraženectví a výzva k nečinnosti a obecné rezignaci na okolní dění.

Nejproblematičtější pasáží paradoxně zůstává necelých dvacet stránek kapitoly „Rozpad sociální oblasti“, konkrétně pasáž věnovaná fenoménu apolitey. Evola svou knihou míří na velmi konkrétní typ člověka, kterého nazývá „**diferencovaným**“ a takového lze v zásadě vnímat jako člověka Tradice. Kniha ale není určena všem tradicionalistům. Právě zde došlo k velkému nedorozumění. Evola nikdy neodsoudil aktivitu „těch, co bojují“ (pochopitelně jsou myšleni ti, kteří zastávají tvrzení, že lze veřejnou angažovaností zánik Západu zvrátit), dokonce v několika málo rozhovorech, které poskytl, jim vzdával hold, pouze z vlastního realistického postoje soudil, že se jedná o boj prohraný.

My dnes můžeme ve shodě s Evolou vymezit tři skupiny lidí, kteří si rozklad kolem sebe uvědomují a usilují o nějaké vymezení vůči němu. První zmíněnou skupinou jsou ti, kdo se „kali yuze“ snaží aktivně vzdorovat. Druzí jsou lidé, kteří přijali fakt rozpadu za svůj a nehodlají na současném světě, ve kterém se cítí cizí jakkoli participovat. Tento velice elitářský postoj ovšem vyžaduje jisté nezanedbatelné vnitřní predispozice a materiální

zajištění, nehledě na hmotné podmínky, které nemá každý. Třetí možností je člověk *diferencovaný*, tedy ten, pro něhož je kniha určena. Člověk, nemající možnost se materiálně izolovat a takový typ člověka, který nemůže, nebo nechce spálit mosty k současnému životu. Přitom patří k „jinému světu“ – světu Tradice a ve světě moderním je cizincem.

Současná epocha rozkladu na druhou stranu skýtá v kosmologickém smyslu naději na epochu přechodu. „*Těleso se pohybuje se stále vzrůstající rychlostí, až je konečně zastaveno*“ (René Guénon). Podle tradiční indoevropské kosmologie na konci čtvrtého věku (**kali yugy**) nedojde ke konci světa v apokalyptickém smyslu, nýbrž horizontu událostí, které budou mostem k novému kosmickému cyklu. Diferencovaný člověk, aby nepodleh dezorientaci moderního světa a neztratil ze zřetele „Pravdy“, které postupujícím „tuhnutím“ společnosti, tj. odkouzlením a materializací zůstávají stále více skryty, dostává do rukou Evolovu knihu „Jezdit na tygru“, jakýsi manuál pro přežití a orientaci.

Nutno dodat, že Julius Evola neshledává na kultuře moderního Západu (nadto v posledním století) téměř nic pozitivního, zkrátka nic, co by stálo za pozornost, trpělivost, nebo zájem. Vede drtivou kritiku hlavních filosofických a kulturních směrů dvacátého století. Nenechává nit suchou na existencialismu, nihilismu (byť v mnohém uznává přínos Nietzscheho, který je však pro něj nadále příliš individualistický), protest „rozhněvaných mladých mužů“, kteří mnohdy správně kriticky poukázali na určité fenomény moderního světa, ale jejich NE neobsahovalo zhora nic pozitivního, neřku-li tradičního. Ušetřena není ani moderní věda, údajně „bez nejmenší hodnoty poznání“, představující čistě „formální vědění, uzavřené v sobě, maximálně exaktní ve svých praktických důsledcích“. Nutno dodat, že v kritice moderní vědy Evola sám rozhodně nezůstává (**T. Kuhn, E. Husserl**). Pomínut nezůstává ani úpadek sexuálního života a erotiky, „druhá religiozita“ (navzdory populárním tezím, Julius Evola nikdy nebyl „neopohan“, naopak nepohonaské „new age“ a další postmoderní spiritualistické kulty odmítal jako přesný opak tradiční transcendence a sice transcendující směrem dolů, tj. temné síly), moderní umění a hudba (jazz a beat označuje za vzešlé z primitivních tónů džungle).

Apoliteia

Autorova výzva k zaujmutí striktně „apolitického postoje“ má málo co dočinění s vyklizením barikády, či nedostatkem hodnot. Naopak, jak Evola v několika rozhovorech zmínil, je podle něj důsledkem právě striktního dodržování hodnot, důsledkem věrnosti „Ideálu“ a striktní, elitářské osobní etiky. Formule apolitey je spíše než výzvou k rezignaci na politiku načrtnutím hrubých rysů osobní disciplíny, disciplíny, vedoucí k preferenci vlastního rozvoje před horkokrevnou participací na beztvarem a prchavém „politickém aktivismu“ bez hlubších kořenů. **Zjedodušeně řečeno, z hlediska relativního fungování v sociální realitě, jaká nás obklopuje, je nutné podílet se určitým způsobem na „blbostech“ tohoto světa, za současného zachování morální integrity, vztažení se k transcendentnu a možná i zachování zdravého rozumu...**

Z existenciálního hlediska Evola nevidí možnost jakkoli participovat na jakémkoli politickém sdružení nebo straně současnosti. Všechny jsou založeny na falši buržoazních hodnot, proto by apolitea měla od těchto pomíjivých záležitostí velet odstup. Tedy žádný boj o parlamentní

křesla, žádný konstruktivní cíl (neboť současná epocha rozkladu stejně dopředu znamená jeho nerealizovatelnost), nýbrž odstup od této společnosti a jejích „hodnot“. Jízda na rozzuřeném tygru moderní civilizace, která může být udolána jedině vyčerpáním sebe sama.

Toto všechno co bylo řečeno, přesněji to, co je v knize psáno, patrně nemá potenciál oslovit tradiční konzervativce dneška. Evolův vyhrocený spiritualismus a krajním případě i metafyzické vzhlížení se v Primordiální tradici, bude uším většiny tradicionalistů křesťanské konfese znít podivně, možná až hereticky. Nehledě na to, že většina konzervativních sil dneška je ovlivněna určitým nádechem národovectví, které Evola považuje za produkt vzpoury lůzy a rozkladný jev moderny. Jak jsem poznamenal na začátku, obecný pojem o Evolově myšlení a tradicionalismu zde chybí a vydání „Jezdit na Tygru“ bez patřičného kontextu v podobě vydání alespoň „Revolty proti modernímu světu“ dopad knihy podstatně snižuje. Co nám předkládá, není nějaký ucelený program jednoznačného léku na nemoc doby, to jsou určité styčné body, které by nás měly vést ke způsobu myšlení nad fungováním dnešního světa a společnosti. V tom je přínos Evoly vynikající a nezpochybnitelný.